

www.vulkani.rs
office@vulkani.rs

Naziv originala:
Karen Dionne
THE MARSH KING'S DAUGHTER

Copyright © 2017 by K Dionne Enterprises LLC.
Published by arrangement with Folio Literary Management, LLC.
Translation Copyright © 2022 za srpsko izdanje Vulkan izdavaštvo

ISBN 978-86-10-04436-2

Ova knjiga štampana je na prirodnom recikliranom papiru od drveća koje raste u održivim šumama. Proces proizvodnje u potpunosti je u skladu sa svim važećim propisima Ministarstva životne sredine i prostornog planiranja Republike Srbije.

KĆI
MOCVARE

KAREN DION

Preveo Aljoša Molnar

VULKAN
IZDAVAŠTVO

Beograd, 2022.

Za Rodžera, zbog svega

„Biti uspešan znači izazvati sopstvenu propast; usponom sledeće generacije prethodna prelazi svoj vrhunac. Naši potomci postaju nam najljući neprijatelji, za koje nismo spremni. Oni će preživeti i preoteti moć iz naših oslabelih ruku.“

Karl Gustav Jung

Iz svog gnezda, visoko na krovu vikinškog zamka, roda je gledala malo jezero, gde je, pored trske i zelene obale, stajao panj jove. Na tom panju tri labuda lepršala su krilima i gledala oko sebe.

Jedan od njih zbacio je perje sa sebe i roda shvati da je to zapravo egipatska princeza. Ostala je tako bez ičega na sebi, izuzev duge crne kose. Roda ju je čula kako drugim dvema pticama govori da pomno paze na njeno perje kad ona zaroni u vodu da ubere cvetove koje je umislila da je videla.

Labudovi su potvrdno klimnuli glavom, podigli paperjastu haljinu i odleteli s njenim labudovim perjem. „Zaroni sada!“ viknuli su; „jer nikad više nećeš leteti u labudovom ruhu, nikad više nećeš videti Egipat; ovde, u močvari, ostaćeš zauvek.“ Rekavši to, rastrgli su labudovo ruho u hiljadu komadića. Perje je plutalo po vazduhu poput snežnih pahulja, nakon čega su dve prevrtljive princeze odletele.

Princeza je plakala i jadikovala naglas; suzama je kvasila jovin panj, koji je u stvari bio Kralj Močvare, onaj koji živi i vlada močvarnom zemljom. Panj se okrenuo i više nije bio drvo, dok su se duge, lepljive grane pružale iz njega.

Siroto čeljade bilo je užasnuto i počelo je bežati. Žurno je pretrčavalo zeleno ljigavo tlo, ali je brzo potonulo, a jovin panj za njom. Veliki

Karen Dion

crni mehurovi uzdizali su se iz gliba, a sa njima je iščezao i svaki trag princeze.

Hans Kristijan Andersen
Kći Kralja Močvare

HELENA

Ako bih vam rekla majčino ime, odmah biste ga prepoznali. Moja majka bila je poznata ličnost, iako to nikada nije želela da postane. Njena slava nije bila poput one kakvu svi priželjkuju. Džejsi Dugard, Amanda Beri, Elizabet Smart – nešto poput toga, mada moja majka nije bila nijedna od njih.

Prepoznali biste ime moje majke ako bih vam ga rekla, a onda biste se zapitali – nakratko, pošto su godine kada su ljudi brinuli za moju majku odavno prošle, iščezle poput nje same – gde je ona sada? I zar nije imala ćerku dok se vodila kao nestala? I šta li se dogodilo toj devojčici?

Rekla bih vam da mi je bilo dvanaest godina, a mojoj majci dvadeset osam, kada ju je otmičar pustio, i da sam te godine provela u nečemu što su tadašnje novine opisale kao oronula seoska kuća, okružena močvarom, usred Gornjeg poluostrva Mičigana. Kazala bih vam da, iako sam naučila da čitam samo zahvaljujući gomili časopisa *Nešetel džiografik* iz pedesetih godina dvadesetog veka i jednoj požuteloj zbirci sabranih pesama Roberta Frosta, nikad nisam išla u školu, nikad nisam vozila bicikl, nisam znala za struju, ni za tekuću vodu. I da su jedini ljudi s kojima sam za tih dvanaest godina razgovarala bili moji roditelji. I da nisam znala da smo zatočnici sve dok se taj deo našeg života nije okončao.

Karen Dion

Rekla bih vam da mi je majka preminula pre dve godine i da ste, dok su mediji prenosili vesti o njenoj smrti, verovatno to propustili jer je umrla u vreme kada su vesti bile zakrčene važnijim pričama. Mogu vam reći ono što novine nisu: nikad nije prebrodila godine zatočeništva; nije bila lepa, nije govorila artikulirano, niti je bila istaknuta heroina; nije bilo ugovora za knjigu za moju plašljivu, skromnu i uništenu majku, i nije bilo naslovnice *Tajma*. Moja majka nestala je iz javnosti kao što lišće tokavice sasvim uvene nakon mraza.

Ali neću vam reći majčino ime. Zato što ovo nije njena priča. Već moja.

„Čekaj me tu“, rekla sam svojoj trogodišnjoj ćerki. Nagnula sam se kroz otvoreni prozor kamioneta da, između pomoćnog sedišta i suvozačevih vrata, potražim plastičnu flašicu za bebe sa mlakim đusom, koju je bacila u nastupu gneva. „Mamica se odmah vraća.“

Mari je posegnula za flašicom kao Pavlovljević pas*. Donja usna joj se izvila i suze su potekle. Kapijam. Umorna je. I ja sam.

„Uh-uh-uh“, Mari jeca dok ja odlazim. Izvija leđa i napinje pojas kao da je u pitanju ludačka košulja.

„Ne mrdaj, odmah se vraćam.“ Sužavam oči i pretim prstom da shvati da se ne šalim i odlazim do zadnje strane kamioneta. Mašem klincu koji slaže kutije kod magacina i prijemne kapije Markamove bakalnice – Džejson, mislim da se tako zove – a onda spuštam vrata tovarnog dela da uzmem prve dve kutije.

„Zdravo, gospođo Peletje!“, Džejson mi uzvraća mahanjem, duplo energičnije od mene. Podižem opet ruku da budemo na istom. Odustala sam od toga da ga nateram da me zove Helena.

Dum-dum-dum unutar kamioneta. Mari treska flašicom đusa o podnožje prozora. Pretpostavljam da je prazna. Ispruženom šakom

* Eksperiment klasičnog uslovljavanja koje je nobelovac Ivan Petrović Pavlov primenjivao na psima. (Prim. lekt.)

počinjem da udaram po gepeku kamioneta – *dum-dum-dum* – i Mari se prepada i okreće, dok joj bebeća kosica pada na lice poput kukuruzne svile. Mrštenjem joj poručujem: „Prekini da ne bi dobila svoje“, a onda nabacujem kutije na rame. I Stiven i ja imamo smeđu kosu i oči, kao i naša četvorogodišnja Ajris, pa se on iskreno čudio ovom retko zlatnom detetu koje smo stvorili, sve dok mu nisam otkrila da mi je majka bila plavuša. To je sve što zna.

Markamova bakalnica je pretposlednje mesto za isporuku od četiri radnje, i mesto gde se najbolje prodaju moji džemovi i marmelade, ako izuzmem porudžbine preko interneta. Turistima koji kupuju u Markamovoj bakalnici sviđa se to što su moji proizvodi potpuno lokalni. Saznala sam da mnogi kupci uzmu po nekoliko tegli da ih odnesu kući kao poklon i suvenir. Poklopce prekrivam kariranom tkaninom i vezujem kuhinjskim kanapom, a koristim drugačije boje da označim različit sadržaj tegli: crvenu za džem od maline, ljubičastu za zovu, plavu za borovnicu, zelenu za žele od rogoza i borovnice, žutu za maslačak, ružičastu za divlju jabuku sa aronijom – ukapirali ste. Mislim da etikete deluju smešno, ali ljudima se izgleda sviđaju. A ako planiram da uspem u oblasti koja je privredno sumorna poput Gornjeg poluostrva, moram dati ljudima ono što žele. Nije to atomska fizika.

Ima mnogo samoniklih biljaka koje bih mogla da upotrebim i pripremim na mnogo različitih načina, ali za sada se držim džemova i marmelada. Svakom poslu je potrebno usmerenje. Moj logo je crtež rogozine i stavljam ga na svaku etiketu. Sigurna sam da sam jedina osoba koja meša mleveni koren rogozine sa borovnicom i od toga pravi pekmez. Ne stavljam mnogo, tek toliko da opravdam ime *rogovina*. Dok sam odrastala, mlada rogozina bila mi je omiljeno povrće. I još je. Svakog proleća, u tovarni deo kamioneta ubacim ribolovačke čizme i pleteni ceger, i uputim se u močvaru, južno od naše kuće. Stiven i devojčice ne mogu da ih smisle, ali Stiven ne mari što ih kuvam,

sve dok pripremam količinu samo za sebe. Kuvate plodove nekoliko minuta u slanoj vodi i dobijete najlepše povrće koje ovde možete naći. Tekstura je pomalo suva i brašnjava, pa ga sada jedem sa puterom iako, naravno, puter nije nešto što sam mogla da okusim dok sam bila dete.

Borovnice berem u oblasti gde je šuma iskrčena, južno od naše kuće. Nekih godina rod borovnice je bolji nego nekih drugih. Borovnice vole mnogo sunca. Indijanci su imali običaj da spale nisko rastinje kako bi poboljšali prinos. Priznajem, dolazila sam u iskušenje da i sama to učinim. Nisam jedina koja luta po ravnica u sezoni borovnica, pa su žbunovi najbliži starim putevima kojima su prevozili posečena stabla relativno brzo pobrani. Ali ne smeta mi da skrećem sa utabanih puteva, pošto se nikad ne izgubim. Jednom kad sam baš otišla predaleko, primetili su me iz helikoptera Odeljenja za prirodne resurse i javili mi se. Nakon što sam ubedila službenike da znam gde se nalazim i šta radim, ostavili su me na miru.

„Je li vam dovoljno toplo?“, pita me Džejson, saginjući se i uzimajući prvu kutiju sa mog ramena.

Gundam nekakav odgovor. Bilo je trenutaka kada nisam imala pojma kako da odgovorim na takvo pitanje. Moje mišljenje o vremenu svakako ga neće promeniti, pa šta koga briga šta mislim? Sada znam da ne moram odgovoriti i da je ovo primer onoga što Stiven naziva „ćaskanje“, razgovor radi razgovora, popunjavanje prostora koje ne treba da sadrži nikakvu bitnu informaciju. To je način na koji ljudi koji se ne poznaju dovoljno dobro razgovaraju jedni s drugima. I dalje nisam sigurna kako je to bolje od ćutanja.

Džejson se smeje kao da sam izgovorila najbolju šalu koju je čuo tog dana, što Stiven smatra sasvim prikladnim odgovorom, bez obzira na to što ništa smešno nisam rekla. Nakon što sam otišla iz močvare, mučila sam se sa društvenim normama. Rukujte se kad se sretnete s nekim. Ne čačkajte nos. Stanite na kraj reda. Čekajte svoj red. Podignite

ruku kada ste u učionici i imate neko pitanje, a onda sačekajte da vas nastavnica prozove pre nego što ga postavite. Nemojte podrigivati ni prdeti u prisustvu drugih. Kada ste gost u nečijoj kući, zatražite dozvolu pre nego što upotrebite kupatilo. Obavezno operite ruke i pustite vodu nakon što obavite nuždu. Ne mogu vam reći koliko sam često osetila da svi nekako odmah znaju kako da se ponašaju osim mene. Ko uopšte smišlja ta pravila? I zašto moram da ih poštujem? I kakve su posledice ako to ne činim?

Ostavljam drugu kutiju na platformi za utovar i vraćam se do kamioneta po treću. Tri kutije, po dvadeset četiri tegle u svakoj, sedamdeset dve ukupno, isporučujem na svake dve nedelje u junu, julu i avgustu. Moja zarada na svakoj kutiji je 59,88 dolara, što znači da preko leta zaradim preko hiljadu dolara samo u Markamovoj bakalnici. To uopšte nije loše.

A povodom mog ostavljanja Mari u kamionetu dok isporučujem robu, znam šta bi ljudi pomislili kada bi znali moju priču. Posebno što je ostavljam sa otvorenim prozorima. Ali nema šanse da ih ostavim zatvorene. Parkirala sam se ispod jednog bora i iz zaliva duva neki povetarac, ali temperatura je čitavog dana blizu trideset i znam koliko brzo se zatvoreni automobil može pretvoriti u rernu.

Isto tako shvatam da bi neko vrlo lako mogao da posegne kroz otvoreni prozor i zgrabi Mari. Ali pre mnogo godina odlučila sam da neću odgajiti ćerke tako da se plaše da će im se dogoditi ono što se dogodilo mojoj majci.

Poslednja napomena o ovoj temi i završavam: Garantujem vam da, ako neko ima problema sa tim kako odgajam svoje ćerke, taj neko nikad nije živeo na Gornjem poluostrvu Mičigana. To je to.

Vratila sam se do kamioneta, a begunice Mari nigde nema. Prilazim suvozačevom prozoru i gledam unutra. Mari sedi na podu i žvaće omot

bombone, koji je pronašla pod sedištem, kao da je žvakaća guma. Otvaram vrata, vadim joj omot iz usta i trpam ga u džep, a onda brišem prste o farmerke i ponovo smeštam Mari na pomoćno sedište i vezujem je pojasom. Leptir uleće kroz prozor i sleće na neku slatku mrlju na instrument-tabli. Mari aplaudira i smeje se. Ja se cerim. Nemoguće je ne učiniti to. Marin smeh je predivan, grlat i nesvesno pobeđnički, i nikad ga se neću umoriti. Poput onih video-klipova na Jutjubu koje su ljudi snimili kada se njihova beba nekontrolisano smejala zbog nekog potpuno beznačajnog događaja – psa koji skače ili kad neko cepa papir – Marin smeh je poput toga. Mari je poput svetlucave vode, zlaćanog sunca, divljih pataka koje gaću visoko na nebu.

Teram leptira da odleti i ubacujem kamionet u brzinu. Autobus istovara Ajris ispred naše kuće u četiri i četrdeset pet. Stiven uglavnom čuva devojčice dok ja isporučujem robu, ali danas se neće vratiti sve do uveče zato što pokazuje novu kolekciju postera svetionika vlasniku galerije koji prodaje njegove fotografije u Suu. Su Sent Mari, što se izgovara Su, a ne So, kako ljudi koji to ne znaju uglavnom kažu, drugi je najveći grad na Gornjem poluostrvu. Ali to nije ništa naročito. Sestrinski grad na kanadskoj strani daleko je veći. Lokalci sa obe strane reke Sent Meriz zovu svoj grad Su. Ljudi dolaze sa svih strana sveta da vide Suovske brane i posmatraju džinovske nosače rude gvožđa kako prolaze. Velika su turistička atrakcija.

Isporučujem poslednju kutiju izabраниh džemova u daroteku Muzeja istorije i ahata „Velika voda”^{*}, a onda se odvozim do jezera i parkiram auto. Čim Mari ugleda vodu, počinje da mlati ručicama. „Va-va, va-va.“ Znam da bi u svom uzrastu trebalo već da izgovara čitave rečenice. Odvodimo je do stručnjaka za razvoj u grad Market jednom mesečno poslednjih godinu dana, ali do sada je ovo najviše što je postigla.

^{*} *Giče gami* na jeziku naroda Odžibve. (Prim. lekt.)

Sledećih sat vremena provodimo na plaži. Mari sedi pored mene na toplom obalnom šljunku, ublažavajući nelagodnost zbog rasta kutnjaka žvakanjem komada plutajućeg drveta koji sam isprala vodom. Vazduh je vreo i nepomičan, jezero je mirno, a talasi nežno pljuskuju poput vode u kadi. Nakon nekog vremena izuvamo sandale i ulazimo u vodu, prskajući jedna drugu da se rashladimo. Gornje jezero je najveće i najdublje od Velikih jezera, tako da voda nikad nije topla. Ali, kada je ovakav dan, kome to i treba?

Naslanjam se na laktove. Kamenje je toplo. S obzirom na to koliko je danas visoka temperatura vazduha, teško je poverovati da smo pre dve nedelje Stiven i ja doveli Ajris i Mari na isto ovo mesto da posmatramo meteorsku kišu Perseida, za šta su nam bile potrebne vreće za spavanje i jakne. Stiven je smatrao da sam preterala kada sam ih spačkovala u gepek „čirokija“, ali naravno, nije imao predstavu koliko na plaži ume da bude hladno kada zađe sunce. Sve četvoro smo se stisnuli u duplu vreću za spavanje, ležali poleduške na pesku i gledali u nebo. Ajris je izbrojala dvadeset tri padalice i uz svaku poželela nešto, a Mari je prespavala veći deo događaja. Ponovo ćemo doći za nekoliko nedelja da pogledamo severnu svetlost.

Upravljam se i gledam na sat. Još mi je donekle komplikovano da budem na nekom mestu u određeno vreme. Kada neko odraste na zemlji, kao ja, onda zemlja diktira šta se radi i kada se to obavlja. Nikad nismo imali sat. Nije bilo potrebe za tim. Bili smo usklađeni sa okruženjem poput ptica, insekata i životinja, vođeni istim cirkadijalnim ritmom. Moja sećanja vezana su za godišnja doba. Ne mogu uvek da se setim koliko sam imala godina kada se nešto dogodilo, ali znam doba godine kada se to zbililo.

Znam sada da za većinu ljudi kalendarska godina počinje prvog januara. Ali u močvari ne postoji ništa što januar razlikuje od decembra, februara ili marta. Naša godina je počinjala na proleće, prvog dana kada

cveta močvarni neven. Močvarni neven je ogromna žbunasta biljka, od preko šezdeset centimetara u prečniku, a svaki žbun prekriven je stotinama svetložutih cvetova od po dva i po centimetra. I ostalo cveće cveta na proleće, poput plave perunike i cvetnih trava, ali močvarni neveni su toliko brojni da se ništa ne može porediti sa tim zadivljujućim žutim tepihom. Svake godine moj otac bi obuo ribolovačke čizme i otišao u močvaru da iskopa žbun močvarnog nevena. Posadio bi ga u staru galvanizovanu kadu, do polovine napunjenu vodom, i postavio na zadnji trem, gde je bleštao kao da nam je doneo sunce.

Nekad sam želela da se zovem Marigold. Ali zaglavila sam se sa Helena, što često moram da objašnjavam kako se izgovara. Kao i mnogo toga drugog, i to je bio izbor mog oca.

Nebo poprima kasnoposlepodnevni kvalitet koji upozorava da je vreme za polazak. Proveravam vreme i na sopstveni užas ustanovljam da moj unutrašnji časovnik nije držao ritam sa ručnim satom. Hvatam Mari, grabim naše sandale i odjurim do kamioneta. Mari dreči dok je zakopčavam. Nisam bezosećajna. I ja bih volela da ostanem duže. Žurno odlazim na drugu stranu i sedam na mesto vozača i okrećem ključ. Na satu na instrument-tabli piše 16.37. Možda ću i uspeti. Jedva.

Krećem sa parking-mesta i vozim na jug preko M-77, brzo koliko smem. Nema mnogo policijskih automobila u okolini, i za one koji patroliraju ovim putem, osim onih koji krše ograničenje brzine, nema ničeg naročito zanimljivog. Ali shvatam ironiju sopstvene situacije. Jurim zato što kasnim. Ako me zaustave zbog prebrze vožnje, svakako ću zakasniti.

Mari zapada u totalnu histeriju dok vozim. Rita se, pesak leti svud po kamionetu, udara flašicom po prozoru i bale joj cure iz nosa. Gospođica Marigold Peletje očigledno nije zadovoljni kamper. Trenutno, nisam to ni ja.

Uključujem radio na stanicu Univerziteta Severni Mičigan iz Marketa, nadajući se da će je muzika malo umiriti – ili uspavati. Nisam ljubitelj klasike, ali ovo je jedina stanica koja se jasno čuje.

Umesto toga, hvatam najnovije vesti: „... odbegli zatvorenik... otmičar dece... Market...“

„Ćuti“, urlam i pojačavam radio.

„Nacionalni rezervat za divlje životinje Sini... naoružan i opasan... ne prilaziti.“ Isprva, samo to uspevam da uhvatim.

Moram da čujem to. Odbegli zatvorenik je manje od pedeset kilometara od naše kuće. „Mari, prekini!“

Mari trepće i odjednom ćuti. Izveštaj se ponavlja:

„Ponavljamo, državna policija izveštava da je zatvorenik koji je služio doživotnu kaznu zbog otmice deteta, silovanja i ubistva pobjegao iz zatvora maksimalne bezbednosti u Marketu u Mičiganu. Veruje se da je zatvorenik ubio dva čuvara za vreme prebacivanja u drugi zatvor i da je pobjegao u Nacionalni rezervat za divlje životinje Sini, južno od M-28. Slušaoci bi trebalo da znaju da je zatvorenik naoružan i opasan. NIPOŠTO, ponavljam, NIPOŠTO mu ne prilazite. Ako primetite bilo šta sumnjivo, odmah pozovite snage reda. Zatvorenik Džejkob Holbruk osuđen je jer je oteo jednu devojkicu i držao je u zatočeništvu više od četrnaest godina. U pitanju je zloglasni slučaj koji je bio u žiži javnosti čitave nacije...“

Srce mi je stalo. Ne vidim. Ne mogu da dišem. Ne čujem ništa osim sopstvene krvi, koja mi bubnja u ušima. Usporavam kamionet i pažljivo stajem pokraj puta. Šaka mi se trese dok pružam ruku da isključim radio. Džejkob Holbruk je pobjegao iz zatvora. Kralj Močvare. Moj otac.

A ja sam ona koja ga je strpala u zatvor.